

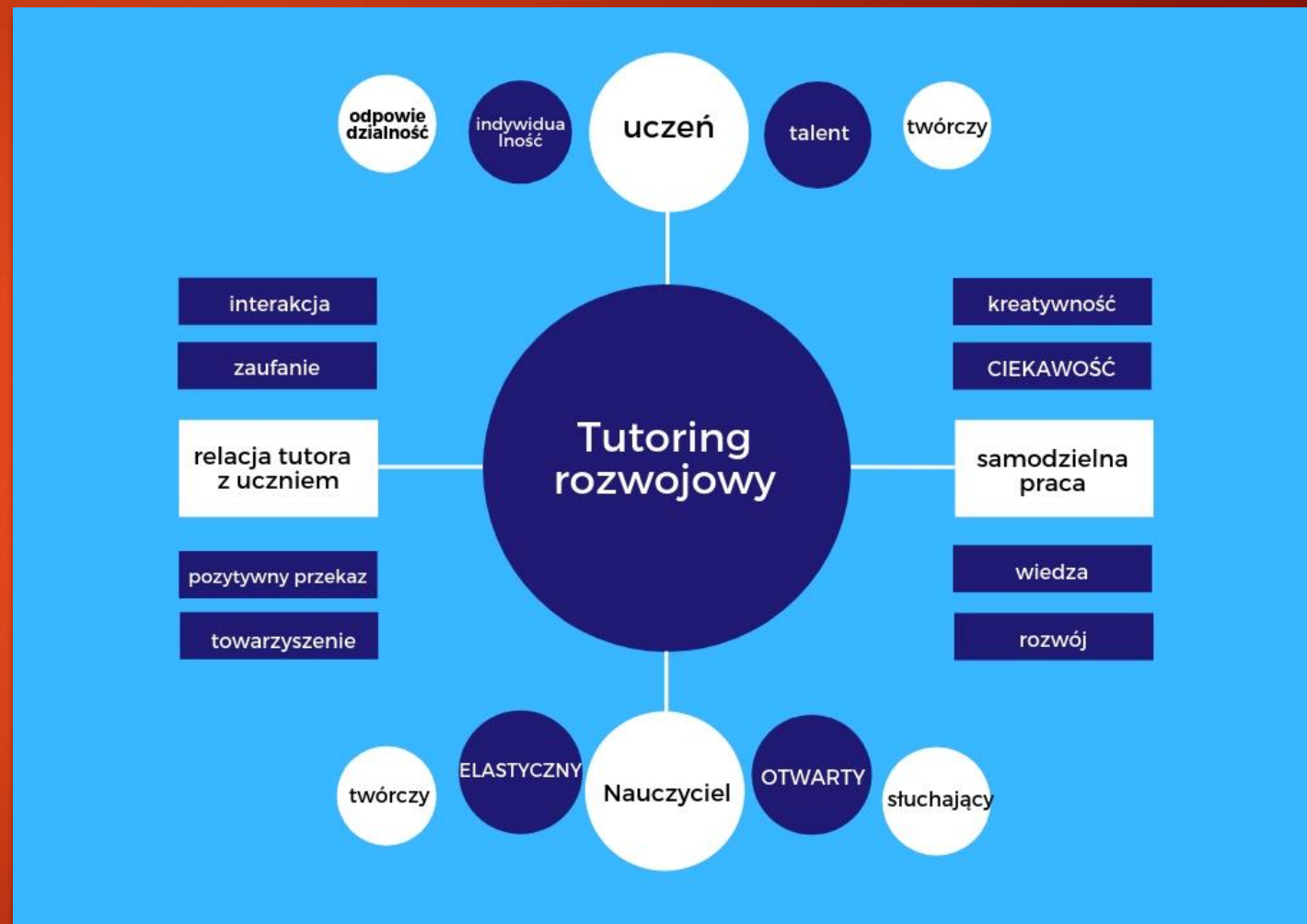
Wybrane modele pracy z uczniem zdolnym w klasie

OPRACOWANIE:

MAŁGORZATA KORNAS

Tutoring rozwojowy

► WSPÓŁCZEŚNIE EFEKTEM UBOCZNYM MASOWEJ EDUKACJI, KULTURY STANDARYZACJI I POSŁUSZEŃSTWA, JEST TŁAMSZENIE CIEKAWOŚCI, TWÓRCZOŚCI I RÓŻNORODNOŚCI. NAPRZECIW TEMU PROBLEMOWI WYCHODZI „TUTORING”, FORMA SPERSONALIZOWANEJ RELACJI POMIĘDZY TUTOREM A UCZNIEM. W TUTORINGU CHODZI PRZED W SZYSTKIM O WSPIERANIE PROCES ROZWOJU, ODKRYWANIE TALENTÓW ORAZ O ROZWÓJ UMIEJĘTNOŚCI SAMODZIELNEGO MYŚLENIA I TWORZENIA.

Dydaktyka twórczości wedle Szmida

- ▶ W polskich szkołach bardzo często przyjmuje się zdolności poznawcze (akademickie), jako wyznacznik uzdolnienia w danej. Konsekwencją jest tworzenie wielu mitów na temat uczniów zdolnych. W tym przypadku oznacza to potoczne przekonanie, stereotyp, którego treść dotyczy właściwości ucznia zdolnego i jego funkcjonowania w szkole. Powszechne nauczycielskie mity o uczniu zdolnym:
- ▶ 1. Uczniowie zdolni to nie zawsze ci, którzy mają najlepsze oceny szkolne i najwyższy Iloraz Inteligencji;
- ▶ 2. Rozpoznanie zdolności, pomoc i wsparcie uczniom zdolnym są konieczne, bo bez nich nie rozwiną swoich potencjałów i nie staną się zdolnymi dorosłymi;
- ▶ 3. Zdolni uczniowie mają wiele problemów emocjonalnych i motywacyjnych (dysharmonia rozwoju) i przez to są kłopotliwi dla nieprzygotowanych nauczycieli. Pracy z uczniem zdolnym należy się tak samo uczyć, jak z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
- ▶ 4. Olimpiady i konkursy przedmiotowe czy artystyczne motywują tylko niektórych uczniów zdolnych – duża ich część nie lubi jednak rywalizacji i słabo w niej wypada.
- ▶ 5. Praca z uczniem zdolnym może być prawdziwym wyzwaniem dla znudzonego nauczyciela i stać się nową, bardzo satysfakcjonującą misją pedagogiczną

- ▶ Podstawowym problemem w rozwijaniu zdolności i twórczości jest zmiana postawy i stylu pracy nauczyciela oraz rodzica. Nauczyciel i rodzic muszą się zgodzić na zmianę tradycyjnie pełnionej w szkole i domu roli:
 - z posiadacza i dostarczyciela mądrości stają się **poszukiwaczem problemów**, trenerem, widzem, a czasem nawet agentem wydawniczym prac swoich uczniów lub dzieci
 - jeśli uczniowie mają rozwiązywać realne problemy, nauczyciel twórczości powinien nie tylko ponosić odpowiedzialność za dostarczenie im potrzebnej wiedzy i umiejętności, lecz także **dostarczyć takich problemów**, na które sam nie zna odpowiedzi i pracować razem z dziećmi nad znalezieniem rozwiązań;
 - jeśli dzieci mają komunikować innym swoje pomysły, wychowawcy w szkole i domu powinni **pomóc im w znalezieniu idei** wartych podzielenia się z innymi oraz stosownego audytorium, które będzie chciało się z tymi ideami zapoznać.
- ▶ Nie sądzę, by zmiana tych ról była łatwa dla nauczycieli i rodziców, zwłaszcza dla tych, którzy z trudem rezygnują z części swego zewnętrznego autorytetu, niechętnie uczą się wraz z uczniami i przyznają do niewiedzy, z trudem zadają pytania lub pozwalają na zadanie pytań, na które nie mają wcześniej przygotowanej poprawnej odpowiedzi i z trudem odchodzą od podręcznika. Zmiana ta jednak jest konieczna, jeśli przedstawione tu postulaty pedagogiki twórczości nauczyciele i rodzice chcą choć w niewielkiej części zacząć realizować w codziennej praktyce edukacyjnej. Cóż, **kreatywność uczniów kwitnie tylko tam, gdzie nauczyciel i rodzic naprawdę ją dostrzega i docenia** – oto cała mądrość współczesnej dydaktyki twórczości.

- ▶ Aby odnieść sukces w pracy z uczniem zdolnym Profesor Krzysztof Szmidt zaleca ścisłą współpracę rodziców z nauczycielem w procesie edukacji.
- ▶ „Ażeby efektownie i efektywnie rozwijać zdolności i uczyć twórczości, nauczyciel nie musi być wcale wybitnym twórcą. Wiadomo bowiem, że najwybitniejsi twórcy nie byli najlepszymi nauczycielami twórczości, o czym świadczą biografie Mozarta czy Chopina. Tak jest w sztuce, nieco inaczej dzieje się w twórczości naukowej, w której laureaci Nagrody Nobla często wychowują następnych laureatów tej nagrody. Nauczycielem twórczości w szkole powinien być twórczy nauczyciel, który nie tyle sam jest artystą czy wynalazcą lub naukowcem, ile twórczym innowatorem dydaktycznym i pomysłowym diagnostą. Taki nauczyciel potrafi przede wszystkim rozpoznać w swoich uczniach potencjał twórczy, pobudzić go i wspierać, a także tworzyć dla jego przejawów przestrzeń szkolną (wystawy, pokazy, występy itp. – niekoniecznie w formach konkursu). To samo dotyczy rodziców, którzy mają znacznie więcej okazji i czasu, aby zaobserwować przejawy zdolności swoich dzieci, a następnie stworzyć pozytywne ramy dla ich rozwoju.”
- ▶ Nauczyciel – tutor zdolności i twórczości powinien być kreatywny w dziedzinie wymyślania nowych rozwiązań i pomocy dydaktycznych. Z twórczym nauczycielem ciągle coś się dzieje. Nuda bowiem często zabija kreatywność uczniów.

Koncepcja Freineta

- ▶ Celestyn Freinet w 1964 r. w swojej publikacji *Niezmiennie prawdy pedagogiczne* skrytykował szkołę, która kształci tylko inteligencję abstrakcyjną, poza realną rzeczywistością za pośrednictwem słów i pojęć utrwalonych w pamięci. Wskazał kilka rodzajów inteligencji. Jego stanowisko potwierdziło teorię o inteligencji wielorakiej H. Gardnera. Owe inteligencje wedle Freineta mogłyby być rozwijane w szczególny sposób poprzez zastosowanie szeregu technik pedagogicznych - w tym „planowania” czy „swobodnego tekstu”.
- ▶ O ile metody identyfikacyjne uczniów zdolnych są dość dobrze znane w środowisku szkolnym o tyle poznanie i badanie potrzeb jest mniej popularne. Każdy nauczyciel przyzna, że tym łatwiej uczyć i tym atrakcyjniejsza jest edukacja, nawet dla uczniów zdolnych jeśli oparta jest na ich zainteresowaniach. Wówczas uczniowie bardziej koncentrują uwagę, szybciej zapamiętują informacje, a ich wiedza jest wykorzystywana w praktyce częściej niż tradycyjnie i stereotypowo organizowanym procesie kształcenia.
- ▶ **Jednym z pomysłów na to jak rozwijać zainteresowania i uzdolnienia dziecka w dość licznej klasie, jest koncepcja edukacyjna uczenia się - nauczania podmiotowego, podejmowanego przez każde dziecko, a jednocześnie – przez całą klasę. Trzeba pamiętać, że to nie program, lecz dziecko, jest w centrum procesu edukacji.**
- ▶ W podmiotowym uczeniu się ważną rolę odgrywa wola dzieci. „Wola jest tym układem osobowości, dzięki któremu jednostka kieruje przebiegiem działań celowych, formułuje cele, wybiera działania i kontroluje ich wykonanie”. Tutaj dziecko jako podmiot uczenia się podejmuje decyzje podczas:
 - ▶ **planowania działania** – oceniając swój stan wiedzy;
 - ▶ **realizowania działań** – porównując osiągnane cele częściowe z celem ogólnym;
 - ▶ **kontrolowania i oceniania końcowego** – porównując założone cele z rezultatem, poddając końcowej ocenie, wyciągając wnioski.
- ▶ *Uczniowie stają się twórcami, użytkownikami a nie tylko wykonawcami zadań edukacyjnych. Takie działania są możliwe w już edukacji wczesnoszkolnej, a uczenie się może przyjmować nawet formę samokształcenia.*

- ▶ Wedle tej koncepcji dużą rolę odgrywają spontaniczne wypowiedzi dzieci. Dodatkowo aktywizujący wpływ na procesy poznawcze mają liczne pytania uczniów co w modelu opartym na tradycyjnej dyscyplinie często blokuje owe możliwości.
- ▶ Koncepcja Freineta może znaleźć zastosowanie i świetnie sprawdzić się w planowaniu i koordynowaniu nauczania ucznia zdolnego w klasie. Wedle Freineta koncentrując uwagę na jednostce dokonujemy już wstępnej identyfikacji zdolności i zainteresowań ucznia, a kolejno wspieramy jego rozwój włączając w to klasę.